

نیکی یعنی خوش خلقی؛ و بدی عبارت است از چیزی که در درون انسان تردید ایجاد نماید و دوست نداشته باشی مردم از آن اطلاع پیدا کنند.

از نُوَّاس بن سَمْعَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْكَ النَّاسُ»؛ «نیکی یعنی خوش خلقی؛ و بدی عبارت است از چیزی که در درون انسان تردید ایجاد نماید و دوست نداشته باشی مردم از آن اطلاع پیدا کنند». و از وایصه بن معبد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روایت است که می گوید: نَزِدَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفْتَمُ؛ فرمود: «جِئْتُ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟»؛ «آمده ای تا درباره ی نیکی و احسان بپرسی؟» گفتم: بَلَى. فرمود: «اسْتَفْتِ قَلْبَكَ، الْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَى الْقَلْبِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ»؛ «از قلب خود بپرس؛ نیکی عبارت است از چیزی که درون و قلب انسان به آن مطمئن و آرام باشد؛ و بدی چیزی است که در درون و قلب انسان تردید ایجاد کند؛ هرچند مردم بارها - درباره ی صحت و درستی آن - اظهار نظر کنند».

[سند آن ضعیف است] [به روایت احمد]

حدیث مذکور نیکی را به اخلاق نیک تفسیر می کند؛ و اخلاق نیک شامل هر عملی می شود که می تواند به نیک بودن توصیف شود؛ فرقی نمی کند عمل مذکور بین بنده و پروردگارش باشد یا بین بنده و برادر مسلمانش یا بین او و سایر مردم مسلمان و کافر باشد. یا چنانکه در حدیث دوم آمده است، عبارت است از آنچه درون انسان بدان آرام بگیرد؛ و درون انسان با اقوال و اعمال خوب و نیک آرام می گیرد. و گناه همان است که درون انسان را دچار تردید می کند و مانند شبهه است که تردید ایجاد می کند؛ پرهیزگاری ترک آن و دوری از آن را ایجاب می کند تا نفس و درون انسان از ارتکاب حرام مصون و در امان بماند. پرهیزگاری ترک همه ی این موارد و اعتماد به چیزی است که قلب با آن آرام می گیرد. و آنچه باعث تردید درونی می شود، همان گناه است، هرچند دیگران فتوا دهند و اظهار نظر کنند که گناه نیست؛ و این حالت برای کسی است که سینه اش را برای ایمان گشوده است؛ و کسی که در این مورد برای او فتوا داده و اظهار نظر می کند، مبنای فتوا و نظر وی ظن و گمان یا هوی و هوس بوده و پشتوانه ای از دلیل شرعی ندارد. اما اگر با دلیل شرعی همراه باشد، پیروی از آن واجب است هرچند نفس و درون بدان رضایت ندهد.

<https://sunnah.global/hadeeth/fa/show/4308>